

BÖYÜK POTENSİAL, ZƏİF ARTIM

Azərbaycanda iqtisadi inkişafı sürətləndirmək üçün yaxşı perspektivlər var. Yüksək valyuta ehtiyatları, aşağı dövlət borcu və sabit fiskal göstəricilər iqtisadi inkişafa daha güclü təkan verməlidir.

ZƏRİF SALMANLI
zarifsalmanli@kaspi.az

Azərbaycan iqtisadiyyatında mövcud artım templəri ölkənin real potensialına uyğun gəlmir. “Vergi sisteminə gələcəyə baxış: yeni idarəetmə modeli və data əsaslı qərarlar” Forumunda çıxış edən iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov bildirib ki, hazırkı iqtisadi artım göstəriciləri qənaətbəxş deyil və Azərbaycanın malik olduğu imkanları tam əks etdirmir. Nazir vurğulayıb ki, ölkənin yüksək valyuta ehtiyatları, aşağı dövlət borcu və sabit fiskal göstəriciləri güclü iqtisadi və maliyyə dayaqlarının mövcudluğunu göstərsə də, bu üstünlüklər hələlik daha sürətli və dayanıqlı iqtisadi inkişafa çevrilə bilməyib. Bu baxımdan hökumətin qarşısında duran əsas vəzifə yeni və daha dayanıqlı iqtisadi artım mənbələrinin formalaşdırılmasıdır. Baş nazirin müavini Samir Şərifov isə bildirib ki, kölgə iqtisadiyyatının azaldılması, biznes mühitinin yaxşılaşdırılması, qeyri-neft sektorunun genişləndirilməsi və rəqəmsal həllərə əsaslanan rəqabətqabiliyyətli istehsalın təşviqi orta və uzunmüddətli dövrdə iqtisadi artımın sürətləndirilməsində həlledici rol oynayacaq.

“CARI İLDƏ İQTİSADI ARTIM 1,4 FAİZ OLUB”

Bakı Ali Neft Məktəbinin Biznesin idarə edilməsi kafedrasının müdiri Altay İsmayilovun sözlərinə görə, son illər Azərbaycan iqtisadiyyatında 1-3 faiz aralığında iqtisadi artım qeydə alınır ki, bu da aşağı göstərici hesab olunur: “İnkişaf etməkdə olan ölkələr üçün iqtisadi artım tempi 5-7 faizdən aşağı olmamalıdır ki, müəyyən müddətdən sonra daha yüksək inkişaf səviyyəsinə keçid mümkün olsun. İqtisadiyyatda “70-lər qaydası” deyilən bir yanaşma da mövcuddur. Bu qayda bir ölkədə vətəndaşların gəlirlərinin iki dəfə artması üçün nə qədər vaxt lazım olduğunu göstərir. Belə ki, 70 illik əmsal illik artım faizinə bölünür. Cari ildə iqtisadi artım 1,4 faiz olub. 70-i 1,4 faizə böldükdə təxminən 50 il alınır. Gəlirlərin ikiqat artması üçün 50 il gözləmək isə arzuolunan hal deyil”.

A.İsmayilov bildirdi ki, Azərbaycanın kifayət qədər valyuta ehtiyatları mövcuddur. Bu qədər ehtiyat olduğu halda aşağı inkişaf tempində qalmaq məqsəda uyğun deyil.

“XARİCİ İNVESTORLARIN CƏLBİ VACİBDİR”

Müsahibimizin fikrincə, ölkə iqtisadiyyatı hələ də neftdən asılıdır. Bu asılılıq dayanıqlı inkişafın qarşısında əsas maneələrdən biridir: “Dayanıqlı prosesə keçid yalnız şaxələndirilmiş iqtisadiyyatla mümkündür. Bu baxımdan, qeyri-neft sektoru inkişaf etdirilməli, yüksək əlavə dəyər yaradan sahələrə investisiyalar artırılmalıdır. Təhsil və insan kapitalına yatırımlar gücləndirilməli, sistemli islahatlar aparılmalıdır. İqtisadiyyata daha çox dinamika gətirmək üçün xarici investorların cəlbə vacibdir. Bu, həm yeni iş yerlərinin açılmasına, həm də yeni texnologiyaların tətbiqinə şərait yaradır. Bunun üçün məhkəmə, vergi və bank sistemlərində təkmilləşdirmələr aparılmalıdır ki, xarici investorlar sərmayə yatırmağa maraqlı olsunlar”.

“İQTİSADI AKTİVLİK DÖVLƏT İNVESTİSİYALARINDAN ASILIDIR”

A.İsmayilovun sözlərinə görə, hazırda iqtisadi aktivlik əsasən dövlət investisiyalarından asılıdır. Dövlət investisiyaları artdıqda iqtisadiyyatda canlanma müşahidə olunur: “Lakin iqtisadiyyatın yalnız dövlət hesabına canlandırılması dayanıqlı model deyil. Bu səbəbdən özəl sektor mütləq inkişaf etdirilməlidir. Bu istiqamətdə müəyyən addımlar atılsa da, ümumilikdə biznesin qarşısındakı maneələr aradan qaldırılmalı və spesifik təşviq sisteminə keçilməlidir. Kiçik və orta biznesin iqtisadiyyatda rolu artırılmalıdır. Özəl sektor lokomotiv rolunu oynamalıdır ki, iqtisadiyyat dövlət asılılığından çıxsın”.

Azərbaycan
Şimal-Cənub və
Şərq-Qərb

dəhlizlərində tranzit rol oynayır. Ekspertin fikrincə, bu üstünlükdən istifadə edərək logistika və tranzit iqtisadiyyatı formalaşdırılmalıdır: Gələcəkdə yükdaşımanın artma ehtimalı yüksəkdir və buna indidən hazır olmaq lazımdır. Turizm və xidmət sektoruna da yenidən baxılmalı, aqrar sektorda isə kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı və aqrar sənayenin inkişafı prioritet istiqamətlərdən olmalıdır”.

“SAHİBKARLARIN XARİCİ BAZARLARA ÇIXIŞI OLDUQCA ÇƏTİNDİR”

İqtisadçı Asif İbrahimli bildirir ki, qeyri-neft sektorunun inkişafından müəyyən gəlir əldə olunsun da, bu sahə hələlik özünü dayanıqlı şəkildə inkişaf edə bilmir: “Bunun əsas səbəbi mövcud problemlər və istehsal xərclərinin yüksək olmasıdır. İstehsal etmək istədiyimiz məhsulların Azərbaycanda baha başa gəlməsinin bir sıra səbəbləri var. Əsas səbəb isə mövcud iqtisadi modelin yenilənməsinə ehtiyacın olmasıdır. Bu istiqamətdə köklü islahatlar aparılmalı, iqtisadiyyat şaxələndirilməlidir. İqtisadi qanunvericilikdə ciddi dəyişikliklər edilməlidir. Sahibkarların xarici bazarlara çıxışı olduqca çətindir. Ən böyük bazarlar olan ABŞ və Avropa İttifaqı ilə Azərbaycanda tətbiq olunan qanunvericilik arasında uyğunluq yoxdur”.

A.İbrahimlinin sözlərinə görə, gömrük tariflərində problemlər mövcuddur, logistika xərcləri də yüksəkdir. Xüsusilə hava daşımaları ilə bağlı qiymətlər baha başa gəlir: “Məsələn, eyni aviayüklərin Gürcüstandan daşınması daha sərfəlidir. Qanunverici mexanizmlərdə də çatışmazlıqlar var. Qanunvericilik elə qurulmalıdır ki, sahibkar fəaliyyətə başladığı andan iri bazarların prosedurlarına uyğun işləyə bilsin, əlavə konsultant dəvət etməyə ehtiyac qalmasın və heç bir məlumat çatışmazlığı ilə üzləşməsin”.

İqtisadçı qeyd edir ki, üfqi və şaquli məsuliyyət bölgüsü yenidən həyata keçirilməli, bir sıra prosedurlar sadələşdirilməlidir. Onun sözlərinə görə, ÜDM-in artım tempinin aşağı olması iqtisadiyyatda problemlərin olduğunu göstərir. Artımın sürətləndirilməsi üçün qeyri-neft sektorunun inkişafına xüsusi önəm verilməlidir. Bunun üçün dünyada tətbiq olunan inkişaf modellərinin ölkə şəraitinə uyğun şəkildə tətbiqi vacibdir”.

**Altay
İsmayilov**

**Asif
İbrahimli**